

Iranian Scientific Association
of Public Administration

University of
Sistan and Baluchestan

Investigating the effects sustainable Urban Development on Urban Sovereignty

Fatemeh Boskabadi¹ | Zahra Rajaei² | baratollah zareh sajdaki³

1. PhD Student, Department of Public Administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, Birjand, Iran
Corresponding Author, E-mail: boskabadifl@mums.ac.ir
2. Assistant professor and faculty member of Payam Noor University, South Khorasan province, Birjand city, Iran. E-mail: zahrarajaei@pnu.ac.ir
3. Master's student of Payam Noor University, in Urban Affairs Management, Erbil International Branch, Iraq
E-mail: baratalahzareh@gmail.com

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 22 November 2021

Accepted: 5 February 2022

Keywords:

Sustainable Urban

Development, Environmental

Development, Economic

Development, Social

Development, urban

Governance,

environmental maintenance

Urban Sovereignty deals with the creation and maintenance of urban infrastructure and services, and is a purely political process through citizens and various groups that express their interests, moderate their differences, reach agreement, and act with their legal rights and obligations. The purpose of this study is to investigate the effects of sustainable urban development on urban governance. The method of the present research is applied and field survey. The statistical population of this study includes all experts in the municipality affairs or employees of the administrative department of the municipality in Kashmar in 2020 whose number is 102 people. The sampling method in this study is simple random and the number of samples was determined 81 people, using Morgan table. For data analysis, EXCEL, PLS Smart and SPSS software were used and the model fit indices were acceptable. All values of combined reliability and Cronbach's alpha coefficient were above 0.7. Diagnostic validity was also confirmed using Fornell and Larker indices. The results of the hypothesis test showed that economic development does not have a positive effect on Sovereignty, but social development (0.382) and environmental maintenance (0.414) have a positive and significant effect on urban governance. Municipalities and city councils can better fulfill urban governance through the framework of sustainable urban development.

Cite this article: Boskabadi, F., Rajaei, Z., & zareh sajdaki, B. (2022). Investigating the effects sustainable urban development on urban Sovereignty. *Governance and Development Journal*, 2 (1), 43-76.

Publisher: Iranian Scientific Association of Public Administration & University of Sistan and Baluchestan

دانشگاه موهج تالق

حکمرانی و توسعه

شماره گزین: ۳۴۶۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jipaa.ir

انجمن علمی مدیریت و توسعه شهران

بررسی تأثیرات توسعه پایدار شهری بر حاکمیت شهری

فاطمه بسکابادی^۱ | زهرا رجائی^۲ | برات اله زارع سنجدکی^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران. نویسنده مسئول، ایمیل: Boskabadif1@mums.ac.ir
۲. استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور استان خراسان جنوبی، شهر بیرجند Zahrarajaei@pnu.ac.ir
۳. دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور، گرایش مدیریت امور شهری، واحد بین الملل اربیل، عراق baratalahzareh@gmail.com

چکیده

حکمرانی شهری به حفظ زیربناها و خدمات شهری می پردازد و فرآیندی سیاسی است که از طریق آن شهروندان و گروه های مختلف علائق خود را ابراز و اختلاف نظرهای خود را تعدیل می کنند و به توافق نظر می رسند و بر اساس حقوق و تعهدات قانونی خود عمل می کنند. هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیرات توسعه پایدار شهری بر حاکمیت شهری است. روش تحقیق کاربردی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش، متخصصین امور شهری و کارکنان با سابقه مدیریتی شهرداری کاشمر در سال ۱۳۹۹ که تعداد آنها ۱۰۲ نفر بودند. روش نمونه گیری تصادفی ساده و تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان ۸۱ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه و برای تحلیل اطلاعات از نرم افزار EXCEL و PLS Smart و SPSS استفاده شد. شاخص های برازش مدل در حد قابل قبولی است و کلیه مقادیر پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ بود. مقادیر میانگین واریانس های استخراجی تقریباً از مقدار ۰/۵ بالاتر بوده و روایی تشخیصی نیز با استفاده از شاخص فورنل و لارکر تأیید گردید. نتایج آزمون فرضیات نشان داد که توسعه اقتصادی تأثیر مثبتی بر حاکمیت شهری ندارد اما توسعه اجتماعی (۰/۳۸۲) و حفاظت از محیط زیست (۰/۴۱۴) تأثیر مثبت و معناداری بر حاکمیت شهری دارد. شهرداری ها و شورای شهر از طریق چارچوب توسعه پایدار شهری بهتر می توانند حاکمیت (حکمرانی) شهری را محقق سازند.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۶

واژه های کلیدی:

توسعه پایدار شهری، حفاظت از محیط زیست، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، حاکمیت شهری

استناد: بسکابادی، فاطمه؛ رجائی، زهرا؛ و زارع سنجدکی، برات اله (۱۴۰۱). بررسی تأثیرات توسعه پایدار شهری بر حاکمیت شهری. حکمرانی و توسعه، ۲ (۱)، ۴۳-۷۶.

ناشر: انجمن علمی مدیریت دولتی ایران و دانشگاه سیستان و بلوچستان

مقدمه

قدمت و اهمیت شهرنشینی و عنایت صاحبان قدرت، اندیشمندان همه قرون و عصرها را واداشته تا بر جنبه‌های مختلف جسم و روح شهر درنگ کنند و بکوشند تا قانونمندی‌های زندگی را دریابند و بر پایه یافته‌های خود به طراحی و برنامه‌ریزی شهری دست یازند و برای مسائل و مشکلات شهر و شهرنشینی چاره جویی کنند، روی آوردن سیلوار آدمیان به شهرها، انبوهی و ازدحام جمعیت شهرها را با مشکلات متعددی نظیر زیست محیطی، بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی و روانشناختی روبرو می‌سازد و از طرفی فرهنگ شهرنشینی مجموعه‌ای از قانونمندی‌های حاکم بر زندگی افراد جوامع شهری است که بدون حاکمیت این قانونمندی‌ها؛ زندگی شهرنشینی به واقعه‌ای تلخ، غیرقابل تحمل برای پیر و جوان و خرد و کلان مبدل می‌شود. امروزه یکی از کارآمدترین سازو کارها برای رسیدن به مناسبات اجتماعی مطلوب و کاهش هزینه‌های وارده بر شهر توجه و برنامه‌ریزی برای ارتقاء فرهنگ شهرنشینی در بین شهروندان می‌باشد، آموزش و توانمندسازی شهروندان برای ارتقا دانش، تقویت مهارت‌ها، کسب عادت‌های صحیح زندگی اجتماعی و بروز رفتارهای مطلوب شهروندی بویژه در راه بهره‌گیری مناسب از امکانات شهری از جمله ضرورت‌هایی است که در توسعه فرهنگ شهرنشینی قلمداد می‌شود.

گسترش شهرنشینی و به دنبال آن مشکلات خاص شهرنشینی بیش از پیش توجه به راهبرد و چاره‌های سودمند برای بهینه سازی زندگی شهروندان را ضروری ساخت (ضرابی و قنبری، ۱۳۸۹: ۱). در همین راستا طرح‌های جامع شهری بیشتر به منظور ترویج ضوابط شهرسازی، کنترل توسعه شهرها، گرایش به نظام هماهنگ سازی بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی، با توجه به کیفیت محیط زیست و براساس شناخت حوزه‌های نفوذ طبیعی، اجتماعی، اقتصادی شهرها مطرح شد (شیعه، ۱۳۸۵: ۹۵). ولی متأسفانه این طرح‌ها علی‌رغم منضبط سازی روند توسعه شهری در رسیدن به اهداف خود موفق نبود؛ چرا که الگوهای اولیه تمامی این طرح‌ها برداشتی از الگوها و تجربیات کشورهای غربی بود که در یک آزمون و خطا به ناکارآمدی این طرح‌ها پی برده و هرچند این طرح‌ها با مقدمات فنی و تخصصی و نیز صرف هزینه‌های زیادی تهیه گردیدند و البته تأثیرات مثبتی در منطقه‌بندی کاربری‌ها، رعایت ضوابط و مقررات ساختمان و بهبود نسبی حیات شهرها داشته‌اند، اما به دلایل متعددی نتوانسته‌اند به تمام اهداف خود برسند.

یکی از ارکان مهم و مشترک تمام کشورها وجود یک سازمان سیاسی یا حکومت است. حکومت در لغت به معنای فرمانروایی و حکمرانی است، افزایش هزینه‌های ناشی از ازدیاد جمعیت و

توسعه عمودی و افقی شهرها، رشد شتابانی که شهرنشینی، به خصوص در کشورهای در حال توسعه با آن روبه‌رو است تشریح مساعی و مشارکت بخش‌های دولتی، خصوصی و محلی را ضروری می‌سازد. با وجود همه اقدامات صورت گرفته، هنوز هم شاهد این هستیم که رشد شتابان شهری، آینده شهرها را در حاله‌ای از ابهام فرو برده است. پس نیاز به رویکردی جدید و تغییرات سازنده‌تر، مکانیسم‌های حکمروایی بهتر و استراتژی‌هایی بدیع‌تر در جهت یکپارچه‌سازی شهری و منطقه‌ای برای داشتن شهرهایی پررونق‌تر، ضرورتی غیرقابل‌انکار است (احد نژاد و همکاران، ۱۳۹۲). توسعه پایدار شهری فرایندی در ایجاد شهر پایدار، یعنی شهری مناسب زندگی حال و آینده شهروندان محسوب می‌گردد. نگاهی گذرا بر وضعیت محیط‌زیست جهان در دو دهه گذشته نشان می‌دهد که علیرغم حساسیت‌های اخیر در زمینه محیط‌زیست نه تنها اثرات مخرب انسانی کاهش نیافته بلکه مسائل حاد و دشواری مانند آلودگی شدید جوی، نازک شدن لایه ازن، تشدید پدیده گلخانه‌ای و اثرات متعدد ناشی از این پدیده‌ها مطرح شده است. در این میان شهرها نیز به‌عنوان مراکز جذب جمعیت با مسائل و مشکلات متعدد و آلودگی‌های زیست‌محیطی، تخریب منابع و کاهش فضاهای طبیعی و در پی آن افزایش نیاز شهروندان به محیط‌زیستی سالم‌تر شده است (بدیعی و همکاران، ۱۳۹۸). با گسترش شهرها، مظاهر و ارزش‌های محیط طبیعی در معرض نابودی و فرسایش بیشتر قرار گرفته است و شهرنشینی از جاذبه‌های طبیعی محروم شده‌اند و مشکلات روانی و اجتماعی نمود یافته است (نظم فر و همکاران، ۱۳۹۷). تمرکز جمعیت در شهرها و مناطق حاشیه‌ای شهرها و عدم تناسب بین رشد خدمات و زیربنای شهری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه مناطق شهری را به مکان‌های غیربهداشتی و آلوده تبدیل و با مشکلات دفع فاضلاب و زباله، تأمین آب بهداشتی و روبرو ساخته است. (بدیعی و همکاران، ۱۳۹۸). در کشور ما نیز فرایند توسعه شتابان و بدون برنامه‌ریزی و ملاحظات زیست‌محیطی کانون‌های شهری با سهم برداری از منابع، نابودی اراضی حاشیه‌ای، باغات، جنگل‌ها، ایجاد کاربری‌های ناسازگار و درنهایت، آلودگی آب، هوا، خاک و ... را در سطح گسترده بر چهره محیط‌های شهری می‌توان دید که سبب برهم خوردن تعادل اکوسیستم‌های طبیعی شده است. عدم توجه به ملاحظات زیست‌محیطی در برنامه‌ریزی‌ها موجب بروز بحران‌های متعددی در عرصه‌های شهری گردیده است (حسین زاده، ۱۳۹۰).

توسعه یعنی رشد و گسترش همه شرایط و جنبه‌های مادی و معنوی زندگی اجتماعی و فرایندی است در جهت بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی افراد جامعه، فرایندی که کوشش‌های مردم و حاکمیت شهری را در بهبود اوضاع اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصاد هر محل هماهنگ کند و مردم را برای مشارکت در پیشرفت ملی توانا می‌سازد. همچنین در برآوردن

احتیاجات محسوس یک جامعه، امنیت ملی، آزادی فردی، مشارکت سیاسی و برابری اجتماعی نقش داشته باشد (ارجمند سیاه‌پوش، ۱۳۹۴). یکی از وجوه و ضلع اساسی تشکیل‌دهنده دولت حکمرانی است که از اصول پایه‌ای در حقوق بین‌الملل محیط‌زیست شناخته شده است. از دیدگاه این نظام حقوقی اساساً حق حکمرانی دولت‌ها با به رسمیت شناختن حکمرانی آن‌ها بر استفاده از منابع طبیعی خود و عدم ایجاد ضرر و زیان به دیگر سرزمین‌های تحت حاکمیت شهری سایر دولت‌ها یا مناطقی که تحت حاکمیت شهری هیچ دولتی نیست شناخته می‌شود. نقطه عطف ارتباط اصل حکمرانی با مفهوم توسعه پایدار در اصل دوم بیانیه ریو ۱۹۹۲ است، که بیان می‌دارد دولت‌ها از آزادی استفاده از سرزمین برخوردارند لیکن تعهداتی دارند که بر اساس آن، نباید فعالیت‌های آنان منجر به ضرر و زیان به دیگر کشورها گردد. در همین راستا جامعه بین‌المللی توسعه پایدار را به‌عنوان یک الگوی غالب به‌منظور بهبود کیفیت زندگی در کنفرانس محیط‌زیست و توسعه مورد شناسایی قرار داد.

مفهوم توسعه پایدار شهری در پاسخ به چالش‌های تغییر اوضاع، رشد سریع جمعیت، فقر شهری و تغییرات اجتماعی و مکانی به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه برقرار شده است (حسن و لی^۱، ۲۰۱۵). در پاسخ به این چالش‌ها، سه عامل اصلی توسعه پایدار شهری عبارت‌اند از: توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفاظت از محیط‌زیست (ساکس^۲، ۲۰۱۲). توسعه پایدار با هدف درک و مدیریت تعامل بین مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی شهرسازی باهدف ایجاد برابری برقرار شده است. این تعادل از طریق کاربرد معقول حکمرانی در همه سطوح از جمله بخش دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی برقرار می‌شود. با این‌وجود دستیابی به توسعه پایدار شهری مستلزم ایجاد رویکردهای جدید و نوآورانه در مورد حکمرانی است که شامل مشارکت مؤثر ذینفعان در فرآیندهای شفاف، پاسخگویی به نیازهای شهروندان و دستیابی به توسعه اقتصادی می‌باشد درحالی‌که هم‌زمان به نگرانی‌های زیست‌محیطی نیز توجه شود (رسولی منش و همکاران، ۲۰۱۹). این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این پرسش که آیا توسعه پایدار شهری بر حاکمیت شهری (حکمرانی) در شهر کاشمر تأثیرگذار می‌باشد.

امروزه توسعه پایدار از اساسی‌ترین موضوعات حقوق بین‌الملل محیط‌زیست به شمار می‌رود، از طرفی حقوق محیط‌زیست نیز ابزار مهمی برای نظارت و مدیریت توسعه پایدار است. توجه به توسعه پایدار به‌عنوان یک هدف، در تعداد زیادی از اسناد و معاهدات بین‌المللی در خصوص

¹ Hassan & Lee

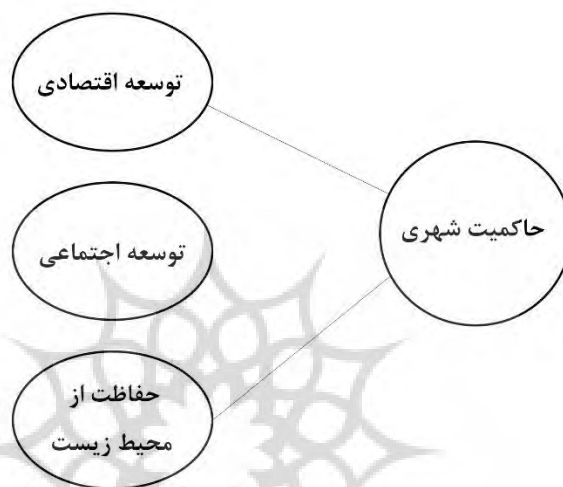
² Sachs

محیط‌زیست مورد توجه قرار گرفته است. از این رو حفاظت از محیط‌زیست به‌عنوان بخشی از فرایند توسعه پایدار مطرح می‌شود و ارتباط میان محیط‌زیست با سایر حوزه‌های زندگی انسان و روابط بین‌الملل نظیر حکمرانی را در برمی‌گیرد. به‌منظور ایجاد یک چارچوب قانونی و حقوقی مؤثر در خصوص توسعه پایدار، کنفرانس ملل متحد در مورد محیط‌زیست و توسعه در سال ۱۹۹۲ در فصل ۸ در بند ۱۳ از دستور کار ۲۱ اعلام کرد که قوانین و مقررات و سیاست‌های زیست‌محیطی به‌عنوان یک چارچوب حاکمیت شهری باید بر اساس مؤلفه‌های اقتصادی، اکولوژیکی و وضعیت اجتماعی باشد (علیزاده و فتحی، ۱۳۹۷).

اکثر جوامع عقب‌مانده با مشکل نبود استعدادها بالقوه و منابع طبیعی و انسانی مواجه نیستند، بلکه از نبود نگاه توسعه‌گرا و مدیریت و برنامه‌ریزی صحیح، رنج می‌برند. این رویکرد از چند مشکل اساسی همچون کوتاه‌اندیشی، عدم انعطاف، عدم کارایی و اثربخشی، جزئی‌نگری، نبود منابع کافی، عدم خلاقیت و نوآوری و نبود آینده‌نگری برخوردارند. بدون مشارکت تمامی بخش‌های جامعه نمی‌توان به موفقیت قابل‌توجه و پایداری در کشور دست‌یافت. یکی از مهم‌ترین حوزه‌های توسعه ملی (توسعه شهری) محسوب می‌شود که از طریق مدیریت یکپارچه و مشارکتی شهری محقق می‌شود. از آنجائی که بخش دولتی در تمامی کشورهای جهان با محدودیت‌های مختلفی مواجه است که مدیران دولتی را از دستیابی به اهداف مطلوب و ایجاد شهرهایی توسعه‌یافته باز می‌دارد. به همین جهت سیاست‌گذاران و مدیران ارشد شهری باید بکوشند با نگاهی کل‌نگرانه و توسعه‌گرا، به جذب و جلب تمامی مشارکت‌های ممکن و آزادسازی پتانسیل موجود و خلق توانایی‌های جدید در راستای توسعه فضای شهری بپردازند.

رشد جمعیت شهری کاشمر و روند سریع مهاجرت از روستاها، باعث توسعه شهرها و پیدایش نقاط شهری جدید شده و پاره‌ای مشکلات زیست‌محیطی شهری را به دنبال داشته است. رشد شهرنشینی که در اثر افزایش بی‌رویه جمعیت حاصل شده، مهم‌ترین عامل تهدیدکننده محیط‌زیست شهری است زیرا افزایش جمعیت موجب افزایش مصرف، تولید پسماندها، پساب‌ها، آلودگی هوا، آب‌و‌خاک شده است. همچنین افزایش بیکاری، رشد نامتعادل شهر، حاشیه‌نشینی، زشتی منظره‌ی شهری، افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی و افزایش جمعیت بدون زیرساخت‌های شهری محیط‌زیست شهری را به مخاطره انداخته و استفاده بی‌رویه از منابع و امکانات را موجب گردیده است که زندگی نسل حاضر و نسل‌های آینده، را نیز دچار کمبود و نارسایی می‌نماید. بنابراین با بروز مشکلات اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، زیست‌محیطی و کاهش سطح زندگی شهروندان رهیافت توسعه پایداری شهری است. با توجه به اهمیت موضوع توسعه پایدار شهری

در سه بعد توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفاظت از محیط زیست، این پژوهش به دنبال بررسی تاثیر توسعه پایدار شهری بر حاکمیت شهری (حکمرانی) در شهر کاشمر می باشد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق

مبانی نظری تحقیق

توسعه پایدار، به منزله درک درست از تعامل، در نظام به هم پیوسته‌ی فزاینده‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. به طور کلی، توسعه پایدار با مفهوم سنتی توسعه که اصولاً بر محور رشد اقتصادی متمرکز شده بود، تفاوت‌های اساسی دارد (قره داغی و همکاران، ۱۳۹۶). توسعه پایدار به معنای تلفیق اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی برای حداکثر سازی رفاه انسان فعلی بدون آسیب‌رسانی به توانایی نسل‌های بعدی برای برآوردن نیازهایشان است (ارجمند سیاه‌پوش، ۱۳۹۴). هدف اصلی توسعه پایدار، تأمین نیازهای اساسی، بهبود و ارتقای سطح زندگی برای همه، حفظ و اداره بهتر اکوسیستم‌ها و آینده‌ای امن‌تر و سعادت‌مند است.

توسعه پایدار از نظر رابینسون و پیکارد^۱ (۲۰۱۴) توسعه‌ای است که افزایش کیفیت زندگی کلیه افراد را در تمام دوره‌ها در نظر گرفته باشد (شاهسواری و همکاران، ۱۳۹۶). اصول توسعه پایدار را کل‌نگری (در نظر گرفتن کلیه ابعاد از جمله زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ...)، آینده‌نگری (دید بلندمدت) و عدالت (برآورده ساختن نیازهای فعلی و نسل آینده) برشمرد (قره داغی و همکاران، ۱۳۹۶). توسعه پایدار را به حداقل رساندن مصرف منابع تجدید ناشدنی است؛ و در این راستا استفاده پایدار از منابع تجدیدشونده، جذب ظرفیت‌های محلی و پاسخگویی به نیازهای بشر را مدنظر قرار می‌گیرد (شریفی شیمین علیا و سرور زاده، ۱۳۹۵). از دیدگاه لمن و کاکس توسعه پایدار فرایند اصلاح و بهبود اقتصادی اجتماعی و فرهنگی است که مبتنی بر فناوری و همراه با عدالت اجتماعی باشد به طریقی که اکوسیستم را آلوده و منابع طبیعی را تخریب نکند. توسعه جریان چندبعدی است که مستلزم تغییرات اساسی در ساختار اجتماعی، طرز تلقی مردم، نهادهای ملی، تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه‌کن کردن فقر مطلق است. توسعه در اصل باید نشان دهد که مجموعه نظام اجتماعی، هماهنگ با نیازهای متنوع اساسی و خواسته‌های افراد و گروه‌های اجتماعی داخل نظام، از حالت نامطلوب به یک زندگی بهتر سوق یابد. این هدف زمانی محقق می‌شود که منابع انسانی، فیزیکی و طبیعی در دسترس به صورت کارآمد و در جهت رسیدن به این هدف تخصیص داده شوند. اصل برابری بین نسلی می‌گوید که فعالیت بشر نباید به پایمال شدن حق نسل‌های آینده برای رفع نیازهای خود منجر شود. همچنین نسل‌های آینده نباید مجبور به تحمل صدمات جبران‌ناپذیر به محیط طبیعی باشند و نتوانند از آن استفاده کرده و لذت ببرند (عصاران خانرودی و همکاران، ۱۳۹۷). اصل عدالت اجتماعی بیان می‌دارد که تمام جوامع روی کره زمین باید در مصرف منابع برابر باشند. اصل مسئولیت‌پذیری یا پرداخت‌هایی برای عوامل آلوده‌کننده به هدف مسئولیت‌پذیری در برابر ایجاد آلودگی و بهره‌برداری بیش‌ازحد در داخل مرزهای ملی است. مرزها لزوماً ملی نیستند، بلکه می‌توانند مرزهای شهری نیز باشند. حومه شهرها به خاطر آلودگی‌های ناشی از فعالیت‌های آلوده‌کننده شهری و مصرف ظرفیت‌های واردشده به آن‌ها صدمه می‌بینند. (راز دشت و همکاران، ۱۳۹۱).

توسعه اجتماعی یکی از ابعاد اصلی فرآیند توسعه پایدار است و بیانگر کیفیت سیستم اجتماعی، در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی، ایجاد یکپارچگی و انسجام اجتماعی، افزایش کیفیت زندگی و ارتقاء کیفیت زندگی انسان‌ها می‌باشد. کاهش تنش‌های اجتماعی، شیوه سازمان‌دهی

¹ Robinson & Picard

سازگار با شرایط اجتماعی، برابری برای ناتوانان، زنان و گروه‌های نژادی، قومی- مذهبی، حقوق انسانی، آموزش و آگاهی‌های زیست‌محیطی، بهداشت و درمان و سرپناه مناسب برای همه، ترویج نقش خانواده و اجتماعات، حقوق سیاسی و مشارکت و ترویج ارزش‌های اجتماعی، از محورهای اصلی این بعد از توسعه پایدار هستند (شریفی شیمین علیا و سرور زاده، ۱۳۹۵). پایداری اکولوژیکی به معنی حفظ منابع پایه در سطوحی که اختیارات آینده را سلب نکند، و یا حفظ یا ارتقاء ظرفیت، کیفیت و انعطاف اکوسیستم است. این بعد از پایداری از طریق کاهش بهینه مصرف منابع و انرژی، کاهش حجم ضایعات، و بازیافت آن‌ها از طریق فناوری‌های مناسب تقویت می‌شود (شریفی شیمین علیا و سرور زاده، ۱۳۹۵). در بعد پایداری فرهنگی، فرهنگ مناسبات انسان با طبیعت و محیط را تعریف کرده، نگرش‌ها و باورهای فردی و اجتماعی در ارتباط با حفظ محیط‌زیست، پاسداری از ارزش‌ها و نهادها بیان می‌شود (شریفی شیمین علیا و سرور زاده، ۱۳۹۵).

در فضاهای شهری فرم یا کالبد به دو صورت طبیعی و مصنوعی دیده می‌شود. محیط مصنوعی شامل بناها و مبلمان، المان‌ها و نمادها و... و محیط طبیعی شامل فضاهای سبز، جنگل، دشت، کوه، رشته‌کوه‌ها و... می‌باشد. به گفته کوپن لینگ «اگر بناست طراحی شهری مفید واقع گردد باید قادر باشد، تا از راه اعتلای کیفیت محیط کالبدی، به اعتلای کیفیت زندگی انسان یاری نماید». چنانچه در محیط و کالبد شهر هیچ نماد و نشانه‌ای از گذشته وجود نداشته باشد هویت شهر کمرنگ می‌شود (عصاران خانرودی و همکاران، ۱۳۹۷). پایداری نهادی با توانایی مدیریت و تأثیر مقررات و آئین‌نامه‌ها ارتباط پیدا می‌کند. قوانین و توانایی‌های سازمانی که تعامل و رفتار میان سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، طبیعی و دست‌ساخت را تنظیم و هماهنگ می‌کنند. ثبات اکولوژیکی، ثبات اقتصادی را ترویج کند که دارای تأثیری مثبت بر بهداشت و آموزش دارد. مفهوم «توسعه پایدار» به معنی ارائه راه‌هایی در مقابل الگوهای سنتی کالبدی، اجتماعی و اقتصادی توسعه می‌باشد؛ که بتواند از بروز مسائلی همچون نابودی منابع طبیعی، تخریب اکوسیستم‌ها، آلودگی، افزایش بی‌رویه جمعیت، روح بی‌عدالتی و پایین آوردن کیفیت زندگی انسانها جلوگیری کند (بحرینی، ۱۳۷۹). رویکردهای جدیدی برای توسعه‌های آتی مطرح گردید که می‌توان توسعه پایدار، عدالت زیست محیطی، شهر نشینی جدید و اخیرا نیز توسعه هوشمند را نام برد (بارتن و همکاران، ۲۰۰۳). مهم‌ترین جنبه‌های تأمین حداقل نیازها برای

اجزای توسعه پایدار که مستقیماً در کیفیت زندگی دخالت دارد، شامل حذف فقر، کاهش رشد جمعیت، توزیع منطقی منابع، داشتن مردمی سالم تر، آموزش دیده تر و تعلیم یافته تر دست یافت (زیاری و همکاران، ۱۳۸۸).

به طور کلی دو مفهوم پایداری شهری و توسعه پایداری شهری غالباً به دلیل نزدیکی معنی آنها به جای یکدیگر بکار می روند. برای تمایز این دو باید توجه داشت که کلمه توسعه در واقع نشانگر فرآیندی است که در طی آن پایداری می تواند اتفاق بیفتد. اما پایداری مجموعه ای از واقعیت هاست که در طول زمان دوام دارد. از این رو در تعریف توسعه پایدار شهری می توان گفت که بهبود و ارتقای کیفیت زندگی در یک شهر، شامل مؤلفه های اکولوژیکی، فرهنگی، سیاسی، مؤسساتی، اجتماعی و اقتصادی بدون این که باری بر دوش نسل های آینده گذاشته شود (ارجمند سیاه پوش، ۱۳۹۴). توجه به مدیریت شهری به عنوان ابزاری که به وسیله آن می تواند توسعه پایدار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را به وجود، قابل توجه است. در چنین فرآیندی دولت محلی به خصوص شهرداری ها در شهر می توانند با عنوان کارگزاران محلی به بهبود مناسبات اجتماعی شهروندان کمک کنند (صیدیگی و همکاران، ۱۳۹۷).

حکمرانی خوب، الگویی برای به کارگیری بهتر اختیار به منظور استفاده از حداکثر توان موجود در جامعه جهت دستیابی به اهداف توسعه ای است. بر این اساس برخی کارکردهای مهم حکمرانی خوب عبارتند از توسعه پایدار انسانی، تقویت سرمایه، توسعه مردم سالاری و کاهش فساد و افزایش سلامت اداری.

حکمرانی شهری برخلاف مدیریت شهری فرآیندی مدیریتی است که به ایجاد و حفظ زیربناها و خدمات شهری می پردازد، حکمرانی شهری فرآیند کاملاً سیاسی است این حکمرانی شامل سازوکارها، فرایندها و مؤسساتی می شود که از طریق آنها شهروندان و گروه های مختلف علائق خود را ابراز می دارند اختلاف نظرهای خود را تعدیل می کنند و به توافق نظر می رسند و بر اساس حقوق و تعهدات قانونی خود عمل می کنند (احد نژاد و همکاران، ۱۳۹۲). محیط زیست سالم، بهداشت عمومی، امکانات رفاهی، مسکن مناسب و آنچه برای ارتقای کیفیت زندگی لازم است، باید توسط حکومت تأمین شود (قره داغی و همکاران، ۱۳۹۶). لینچ و همکاران^۱ (۲۰۱۱) چارچوب توسعه پایدار شهری را به شرح ذیل بیان می دارد:

^۱ Lynch & et al

جدول ۱: چارچوب توسعه‌ی پایدار شهری (لنچ و همکاران، ۲۰۱۱)

سلامت امنیت هویت و حس محلی و مدنی مکانی دسترسی خوب و مقرون‌به‌صرفه مسکن و خدمات دسترسی به تفریحات عمومی و فضای باز دسترسی به خدمات حمل‌ونقل متنوع	رفاه اجتماعی
اقتصاد محلی و منطقه‌ای متنوع و رقابتی سیستم حمل‌ونقل و زیرساخت‌های هماهنگ با کاربری زمین برنامه پیشرفت همراه با بهره‌وری کامل از امکانات موجود دسترسی به اعتبار و سرمایه دسترسی اشتغال و آموزش	فرصت‌های اقتصادی
کاربری اراضی مناسب و کارآمد استفاده کارآمد از منابع مدیریت و به حداقل رساندن زباله و آلودگی تعدیل، تخفیف، مقاوم‌سازی و سازگاری با تغییرات اقلیمی و بلایای طبیعی حمل‌ونقل سازگار با محیط‌زیست محیط طبیعی متنوع و سیستم کارآمد زیست‌محیطی	کیفیت زیست‌محیطی

پیشینه‌های تحقیق

بدیعی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به تبیین و تحلیل توسعه پایدار شهری با تأکید بر مؤلفه‌های محیطی (مطالعه موردی: شهر سنندج)، پرداختند. در این مقاله، ساختار زیست‌محیطی شهر سنندج با استفاده از تکنیک SWOT در چهار مرحله مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج یافته‌ها با استفاده از روش AHP نشان می‌دهد که کل امتیاز و وزن دهی جدول ماتریس عوامل داخلی ۰/۳۱۹ و در جدول ماتریس عوامل خارجی ۰/۳۲۱ است که عدد حاصله پایین‌تر از میانگین بوده، در واقع از قوت‌ها و فرصت‌های به‌دست‌آمده به‌درستی در جهت غلبه بر ضعف‌ها و تهدیدها استفاده نشده است و ضعف‌ها بر قوت‌ها و تهدیدها بر فرصت‌ها غالب هستند. در نهایت راهبردهایی برای توسعه پایداری محیطی شهر سنندج معرفی شده است، توجه به مدیریت یکپارچه محیط‌زیست و ارزیابی اثرات

زیست‌محیطی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزار دستیابی به توسعه پایدار شهری مورد بررسی قرار گیرد و در واقع کوششی در جهت یافتن راه‌حلهایی است که تغییرات لازم در این جهت ترسیم نماید. علیزاده و فتحی (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان تحلیلی بر ارتباط اصل حاکمیت شهری با مفهوم توسعه پایدار، از منظر حقوق بین‌الملل محیط‌زیست، انجام دادند. در این پژوهش عنوان شد که جامعه بین‌المللی توسعه پایدار را به‌عنوان یک الگوی غالب به‌منظور بهبود کیفیت زندگی در کنفرانس محیط‌زیست و توسعه مورد شناسایی قرار داده و توسعه پایدار را توسعه‌ای تعریف کرده است که احتیاجات مربوط به نسل‌های حاضر و آینده را تأمین نماید. لذا در این پژوهش به تحلیل این دو مؤلفه در کنار سایر اصول و مفاهیم حقوق بین‌الملل محیط‌زیست در قالب بررسی معاهدات بین‌المللی همچون بیانیه استکهلم ۱۹۷۲، کنوانسیون تنوع زیستی، کنوانسیون تغییرات اقلیمی و کنفرانس ریو+۲۰ و سایر اسناد بین‌المللی در جهت ملحوظ نمودن آن‌ها در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای کشور پرداخته شد. صمدیار و الهی (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان به‌کارگیری مدیریت نوین دولتی در استقرار توسعه پایدار و بهره‌گیری از الگوهای کارآفرینی، انجام دادند. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده توسعه پایدار می‌تواند به‌عنوان محور فعالیت‌ها و ابزار موردپسند اجتماعی در به‌کارگیری مدیریت نوین دولتی در کسب اهداف توأمان کارآفرینی و توسعه در راستای ارتقای سطح پیشرفت و تعالی جامعه استفاده شود. رسولی منش و همکاران^۱ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان چگونگی تأثیر حکمرانی بر مؤلفه‌های توسعه پایدار شهری، انجام دادند. هدف از این مطالعه بررسی تأثیرات حاکمیت شهری بر سه سطح اصلی توسعه پایدار شهری (SUD) توسعه اجتماعی، توسعه اقتصادی و حمایت از محیط‌زیست است. این مطالعه به داده‌های ثانویه که توسط برنامه UN-Habitat از ۲۶۵ شهر در کشورهای درحال توسعه بین سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۶ برای برنامه شاخص توسعه شهر (CPI) جمع‌آوری شده، تکیه دارد. علاوه بر این، شاخص‌های مورد استفاده برای اندازه‌گیری مؤلفه‌های SUD از CPI پذیرفته شد. این یافته‌ها تأثیرات منفی حاکمیت شهری بر توسعه اجتماعی و مؤلفه‌های توسعه اقتصادی SUD را نشان می‌دهد. علاوه بر این، نتایج این مطالعه تأثیر مثبتی برای حاکمیت شهری بر حفاظت از محیط‌زیست نشان می‌دهد. استد^۲ (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان مضامین اصلی تحقیق در مورد حکمرانی و تحرک پایدار شهری، انجام داد. این مقاله به بحث در مورد حاکمیت شهری توسعه پایدار شهری می‌پردازد و به‌ویژه نقش ابزارهای

^۱ Rasoolimanesh & et al

^۲ Stead

سیاست‌گذاری در ارتقاء اشکال نرم حکمرانی را که با ترغیب و هماهنگی همراه است ارزیابی می‌کند. این ابزارها با توجه به چگونگی کمک به پیشبرد ادغام بیشتر سیاست‌ها و توسعه پایدارتر، به‌شدت موردبررسی قرار می‌گیرند. پنج نوع استراتژی برای ارتقاء سیاست‌های حمل‌ونقل پایدارتر موردبحث قرار گرفته است: (۱) شاخص‌های سیاست و اهداف، (۲) بنچ مارکتینگ یا الگوبرداری، (۳) انتقال سیاست و بهترین شیوه‌ها، (۴) آزمایش / نوآوری در سیاست‌ها و (۵) چشم‌انداز/پیش‌بینی.

فوسینی^۱ (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان حکمرانی شهری و برنامه‌ریزی مکانی برای توسعه پایدار شهری به بررسی حکمرانی شهری و شیوه‌های برنامه‌ریزی مکانی برای توسعه پایدار شهری در تامله، غنا، در رابطه با تأمین و دسترسی به زیرساخت‌های شهری و خدمات اساسی پرداخته است. در این مطالعه توصیه شد که اصلاحات باید در عدم تمرکز واقعی، کارآفرینی و دموکراتیک‌سازی انجام شود. ارزیابی جامع نیازها، تلاش‌های لازم برای ایجاد ظرفیت‌های نهادی و ذینفعان و مشارکت ذینفعان همدلی در این زمینه بسیار مهم بود، خصوصاً اگر عدالت اجتماعی، دوام اقتصادی و بهداشت محیط و پایداری در مدیریت رشد شهری شهر در نظر گرفته شود. رایدین^۲ (۲۰۱۲) پژوهشی با عنوان حکمرانی بر توسعه پایدار شهری، انجام داد. وی در این پژوهش به بررسی نقش دولت‌ها در توسعه پایدار شهری پرداخت. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش توسعه پایدار شهری دولت‌ها می‌تواند نقش مثبتی در حاکمیت شهری داشته باشند.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل متخصصین در امور شهری همچون کارکنان با سابقه مدیریتی در شهرداری شهر کاشمر در سال ۱۳۹۹ بودند می‌باشد که تعداد آن‌ها ۱۰۲ نفر می‌باشد. تعداد نمونه بر اساس جدول مورگان ۸۱ نفر تعیین شد. تحقیق حاضر به دو شیوه کتابخانه‌ای و میدانی انجام شد.

^۱ Fuseini

^۲ Rydin

در بررسی کتابخانه‌ای مبانی نظری و ادبیات و پیشینه‌های تحقیق با استفاده از کتاب‌ها، مقالات، پایان‌نامه‌ها و مطالب اینترنتی مفید جمع‌آوری می‌گردد. روش میدانی نیز با استفاده از پرسشنامه و مراجعه پژوهشگر به نمونه و توزیع پرسشنامه‌ها بین آن‌ها انجام می‌گیرد. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش میدانی پرسشنامه است که برای هرکدام از متغیرها پرسشنامه‌ای استاندارد استفاده می‌شود. در پژوهش حاضر از پرسشنامه رسولی منش و همکاران (۲۰۱۹) استفاده شده است که مشتمل بر ۴ متغیر (حفاظت از محیط‌زیست، اقتصاد، توسعه اجتماعی و حاکمیت شهری) بوده و در ۲۹ گویه ارائه شده است. امتیازدهی در پرسشنامه حاضر به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای می‌باشد.

همان‌طور که در جدول زیر ملاحظه می‌شود مقدار کلیه مقادیر پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ می‌باشد در نتیجه پایایی ابزار تأیید گردید.

جدول ۲: پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ

پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	
۰/۸۶۸	۰/۸۱۴	توسعه اقتصادی
۰/۸۴۷	۰/۸۳۶	توسعه اجتماعی
۰/۸۴۱	۰/۷۶۴	حاکمیت شهری
۰/۸۸۲	۰/۸۴۸	توسعه زیست‌محیطی

در تحقیق حاضر بار عاملی استاندارد ۰/۴ در نظر گرفته شده است؛ بدین معنا که چنانچه بار عاملی سؤالی کمتر از ۰/۵ باشد سؤال موردنظر حذف می‌گردد. نتایج مربوط به روایی همگرا بارهای عاملی به صورت زیر می‌باشد. همچنان که در شکل و جدول زیر نشان داده شده است نتایج مربوط به بارهای عاملی گویه‌های پرسشنامه تأیید گردید.

جدول ۳: نتایج بارهای عاملی

						۰/۵۴۷	Zm1
						۰/۶۴۸	Zm2
						۰/۷۸۱	Zm3
						۰/۸۰۸	Zm4
						۰/۷۸۳	Zm5
						۰/۷۱۰	Zm6
						۰/۵۸۵	Zm7
						۰/۶۷۵	Zm8

				۰/۵۳۸	Egh1			توسعه اقتصادی
				۰/۷۴۶	Egh2			
				۰/۷۱۰	Egh3			

ادامه جدول ۳: نتایج بارهای عاملی

								توسعه اقتصادی
				۰/۷۳۵	Egh4			
				۰/۷۲۰	Egh5			
				۰/۶۹۸	Egh6			
				۰/۷۶۰	Egh7			توسعه اجتماعی
		۰/۵۹۳	Ej1					
		۰/۷۰۵	Ej2					
		۰/۵۱۷	Ej3					
		۰/۷۲۲	Ej4					
		۰/۷۶۴	Ej5					
		۰/۷۷۰	Ej6					
		۰/۷۸۸	Ej7					
		۰/۵۶۷	Ej8					
		۰/۵۷۵	Ej9					
۰/۷۲۰	H1							حاکمیت شهری
۰/۷۳۴	H2							
۰/۶۲۱	H3							
۰/۷۶۶	H4							
۰/۷۳۸	H5							

جدول ۴: نتایج میانگین واریانس‌های استخراجی (AVE)

Average Variance Extracted (AVE)	
۰/۵۹۹	توسعه اقتصادی
۰/۵۸۵	توسعه اجتماعی
۰/۵۱۵	حاکمیت شهری
۰/۵۲۶	توسعه زیست‌محیطی

همان‌طور که در جدول و نمودار نشان داده شده است تمامی مقادیر میانگین واریانس‌های استخراجی تقریباً از مقدار ۰/۵ بالاتر هستند، در نتیجه روایی همگرا نیز تأیید گردید.

جدول ۵: روایی تشخیصی

زبست محیطی	حاکمیت شهری	اجتماعی	اقتصادی	
			۰/۶۹۵	توسعه اقتصادی
		۰/۷۴۴	۰/۶۵۵	توسعه اجتماعی
	۰/۷۱۷	۰/۷۰۵	۰/۵۹۹	حاکمیت شهری
۰/۷۵۷	۰/۷۰۷	۰/۷۰۲	۰/۶۸۸	توسعه زبست محیطی

همان‌طور که جدول نشان داده است شرط روایی نیز تأیید گردید و در نهایت مشخص شد که مدل بیرونی دارای برازش مطلوبی می‌باشد.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

در این تحقیق از دو نوع آمار توصیفی و آمار استنباطی برای تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود. در سطح آمار توصیفی از معیارهای آماری، فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و... در قالب نمودار و جدول استفاده خواهد شد برای تحقق این امر از نرم‌افزار EXCEL و SPSS به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها و در سطح آمار استنباطی برای تحلیل مدل مفهومی و بررسی فرضیه‌ها از نرم‌افزار PLS Smart استفاده شده است. در این تحقیق از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است.

بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده حدود ۹۱ درصد آن‌ها را آقایان و ۹ درصد دیگر را خانم‌ها تشکیل داده‌اند. بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده اکثریت پاسخ‌دهندگان نمونه آماری این تحقیق متأهل هستند. حدود ۸۵ درصد آن‌ها را متأهل و ۱۵ درصد دیگر را افراد مجرد تشکیل داده‌اند. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده ۵ درصد زیر ۵ سال سابقه خدمت، ۳۵ درصد در بازه‌ی زمانی ۶-۱۰ سال، ۳۶ درصد در بازه‌ی زمانی ۱۱-۱۵ سال و ۲۳ درصد دارای بالاتر از ۱۵ سال بودند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش نتایج فرضیه‌های پژوهش بر اساس مدل معادلات ساختاری ارائه شده است. یک مدل معادلات ساختاری از دو مؤلفه تشکیل شده است: یک مدل ساختاری که ساختار علی بین متغیرهای پنهان را مشخص می‌کند و یک مدل اندازه‌گیری که روابطی بین متغیرهای پنهان و

متغیرهای مشاهده شده را تعریف می کند. شاخص های برازش مدل آورده شده است و در نهایت فرضیه های پژوهش بر اساس مدل معادلات ساختاری واریانس محور و با استفاده از نرم افزار PLS SMART تجزیه و تحلیل شده اند.

استفاده از PLS در تحلیل داده ها طی دو مرحله انجام می شود:

مرحله اول به بررسی برازش مدل پیشنهادی و ایجاد اصلاحات (احتمالی) در آن می پردازد.

مرحله دوم فرضیه های پژوهش را بررسی می کند.

بررسی برازش مدل پیشنهادی

بررسی برازش مدل پیشنهادی طی سه مرحله انجام می شود که این مراحل به تفکیک در

جدول های زیر نشان داده شده است.

جدول ۶: برازش مدل بیرونی

مقدار قابل قبول	شاخص			
بیشتر از ۰/۷	پایایی ترکیبی (CR)	پایایی درونی	پایایی	مدل بیرونی
بیشتر از ۰/۷	آلفای کرونباخ		روائی	
بیشتر از ۰/۵	متوسط واریانس استخراجی AVE،	روائی همگرا		
بیشتر از ۰/۵	بارهای عاملی	روائی تشخیصی		
مقادیر قطر اصلی بیشتر از سطر و ستون متناظر	معیار فورنل و لارکر			

مرحله اول به بررسی مدل بیرونی (یا مدل اندازه گیری)، مرحله دوم به بررسی مدل درونی (یا مدل ساختاری) و مرحله آخر به بررسی مدل کلی پژوهش اختصاص دارد.

جدول ۷: برازش مدل درونی و کلیت مدل

توضیحات	شاخص		
این مقدار همان ضرایب بتا در رگرسیون می باشد و مقادیر برآورد شده برای ضرایب مسیر در مدل ساختاری برحسب علامت، مقدار و معناداری ارزیابی می شود.	ضریب تأثیر (استاندار شده)	اندازه و معناداری ضرایب مسیر	مدل درونی

در سطح اطمینان ۹۵٪ چنانچه آماره T مسیر بین دو متغیر بیش از ۱/۹۶ باشد، بیانگر تأثیر معنادار متغیر مستقل بر متغیر وابسته است.	آماره T		
هرچند R^2 معادل با ۰/۲۵، ۰/۵۰ و ۰/۷۵ را به ترتیب مقادیر ضعیف، متوسط و قوی قلمداد کرده‌اند با این وجود مقدار مطلوب آن بستگی به موضوع تحقیق از یک طرف و تعداد متغیرهای پنهان برون‌زای مربوط به آن متغیر درون‌زایی دارد که R^2 آن محاسبه شده است. یعنی هر قدر که تعداد متغیرهای برون‌زای یک متغیر درون‌زا بیشتر باشد انتظار می‌رود که R^2 آن نیز بیشتر باشد.	R^2	ضریب تعیین	
مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر دارد.	f^2	اندازه اثر	
مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر دارد.	Q^2	کیفیت پیش‌بینی کنندگی	
مقادیر کمتر از ۰/۰۸ قابل قبول می‌باشند.	مقدار SRMR	شاخص‌های برازش کلی	برازش کلی مدل
مقادیر کمتر از ۰/۱۲ را برای مطلوبیت مدل در نظر گرفته است.	Rms Theta		
مقدار قابل قبول برای آن باید بزرگ‌تر از ۰/۹ باشد.	شاخص NFI		

حال به بررسی برازش مدل درونی پرداخته می‌شود.

ضریب تعیین R^2 ، اندازه اثر $F2$ و معیار پیش‌بینی کننده‌ی $Q2$ برای برازش مدل درونی از ضرایب مسیر، $R2$ ، $F2$ ، $Q2$ استفاده می‌شود ضرایب مسیر در آزمون فرضیات بررسی خواهند شد. لذا در این قسمت از توضیح آن‌ها خودداری می‌شود.

در ابتدا برای ضریب تعیین هرچند معادل با ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به ترتیب مقادیر ضعیف، متوسط و قوی قلمداد کرده‌اند. با این وجود مقدار مطلوب آن بستگی به موضوع تحقیق

از یک طرف و تعداد متغیرهای پنهان برونزای مربوط به آن متغیر درونزایی دارد که آن محاسبه شده است. یعنی هر قدر که تعداد متغیرهای برونزای یک متغیر درونزا بیشتر باشد انتظار می‌رود که آن نیز بیشتر باشد. در جدول زیر مقادیر مربوط به ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده آورده شده است که از مقادیر مطلوب استاندارد بسیار بالاتر می‌باشند.

جدول ۸: مقادیر ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده

ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	حاکمیت شهری
۰/۵۵۴	۰/۵۶۱	

اندازه اثر یا $F2$ به معنای توان تبیین‌کنندگی مدل می‌باشد و رابطه‌ی بین سازه‌های مدل را تعیین می‌کند که مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه تأثیر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر دارد. این شاخص بر اساس فرمول زیر به دست می‌آید.

$$f2 = \frac{R_{included}^2 - R_{excluded}^2}{1 - R_{included}^2}$$

همان‌طور که جدول زیر نشان داده است کلیه مقادیر به دست آمده بالای متوسط مقادیر تعیین شده می‌باشند.

جدول ۹: مقادیر اندازه اثر $F2$

حاکمیت شهری	
۰/۰۴۱	توسعه اقتصادی
۰/۱۱۶	توسعه اجتماعی
۰/۱۳۱	توسعه زیست‌محیطی

شاخص دیگری که در این مرحله مورد بررسی قرار می‌گیرد شاخص توان پیش‌بینی‌کنندگی $Q2$ مدل می‌باشد که درصد واریانس شاخص‌ها را در بین سایر شاخص‌های یک متغیر نشان می‌دهد. $Q2$ بالا نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی بالای مدل است. برای این شاخص مقدار برشی جهت بررسی آن تعیین نشده است و محققان تأکید کرده‌اند در صورتی که این شاخص مقداری

بالاتر از صفر داشته باشد قابل قبول می باشد و هرچه به یک نیز نزدیک تر گردد نشان از توان پیش بینی کنندگی بالای آن می باشد.

جدول ۱۰: معیار شاخص توان پیش بینی کننده گی Q2

Q ² (=1-SSE/SSO)	حاکمیت شهری
۰/۲۶۳	

مدل برازش کلی

برای برازش کلیت مدل از سه شاخص $rms\ Theta$ ، NFI و SRMR (معیار میانگین اختلاف بین داده ها) استفاده می شود. نرم افزار PLS شاخص GOF را به دلیل انتقادات وارده به آن گزارش نمی کند. شاخص SRMR مشخص می کند که تا چه اندازه مدل مفهومی با داده های تجربی هماهنگ می باشند. SRMR کمک می کند که آیا داده های در دسترس مجموعه فرضیه های ذکر شده یعنی تأثیر متغیرهای پنهان روی همدیگر را مورد تأیید قرار می دهند یا خیر. مقدار SRMR بین صفر و یک تغییر می کند. هر چه بارهای عاملی ضعیف تر باشند و معنادار نباشند این شاخص بزرگ و بزرگ تر خواهد بود. مقدار ۰/۰۸ خط قرمز این شاخص است. هر چه این شاخص از این مقدار بزرگ تر باشد مدل ایرادات اساسی دارد و لازم است در کلیت مدل تجدیدنظر شود. در این پژوهش شاخص SRMR مقداری در حدود ۰/۰۷۵ می باشد که مقدار مطلوبی در نظر گرفته شده است. یعنی اینکه کلیت مدل از برازش مناسبی برخوردار است. همچنین شاخص $rms\ Theta$ مقدار مؤثر ماتریس کوواریانس باقی مانده از باقیمانده مدل بیرونی است. این اندازه گیری برازش تنها برای ارزیابی مدل انعکاسی مفید است، چراکه باقیمانده مدل بیرونی برای مدل اندازه گیری ساختی (ترکیبی) معنی دار نیست و مقداری کمتر از ۰/۱۲ را برای مطلوبیت مدل در نظر گرفته است. در این تحقیق این شاخص برابر با ۰/۱۱۳ است. همچنین شاخص NFI نیز مقدار قابل قبول برای آن باید بزرگ تر از ۰/۹ باشد که در محاسبات انجام شده برابر با ۰/۹۳ به دست آمده است که مقدار مطلوبی می باشد.

جدول ۱۱: شاخص های برازش مدل

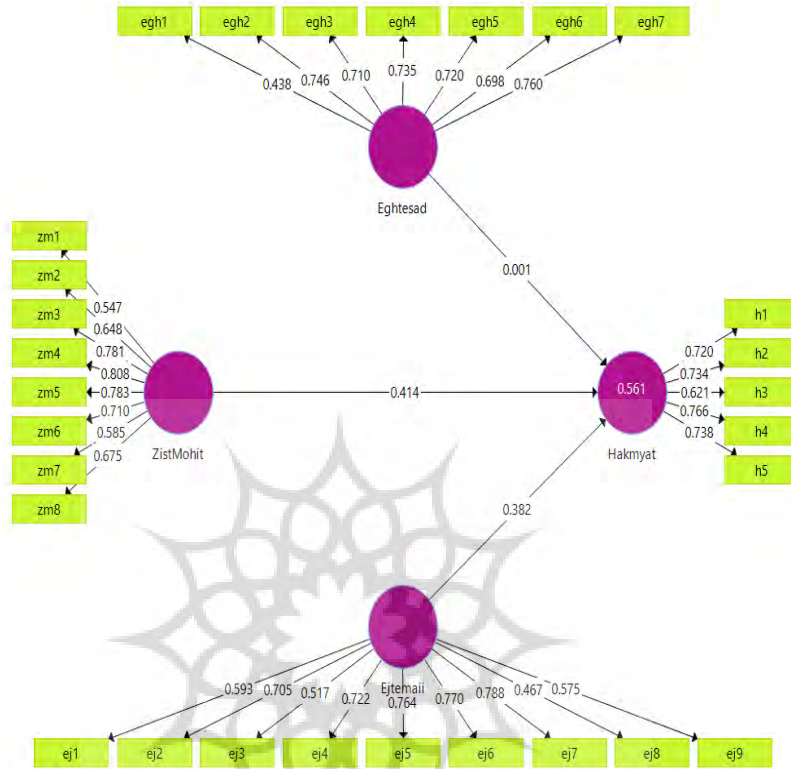
شاخص های برازش	کمیت	مقدار مطلوب

کمتر از ۰.۰۸	۰/۰۷۵	شاخص SRMR
کمتر از ۰.۱۲	۰/۱۱۳	شاخص rms Theta
بیشتر از ۰.۹	۰/۹۳	شاخص NFI

همان‌طور که در جدول مشخص است کلیه مقدار به‌دست‌آمده برای شاخص‌های برازش در حد قابل قبولی می‌باشند بر این اساس برازش کلیت مدل تأیید گردید. حال به آزمون فرضیه‌های تحقیق پرداخته می‌شود.

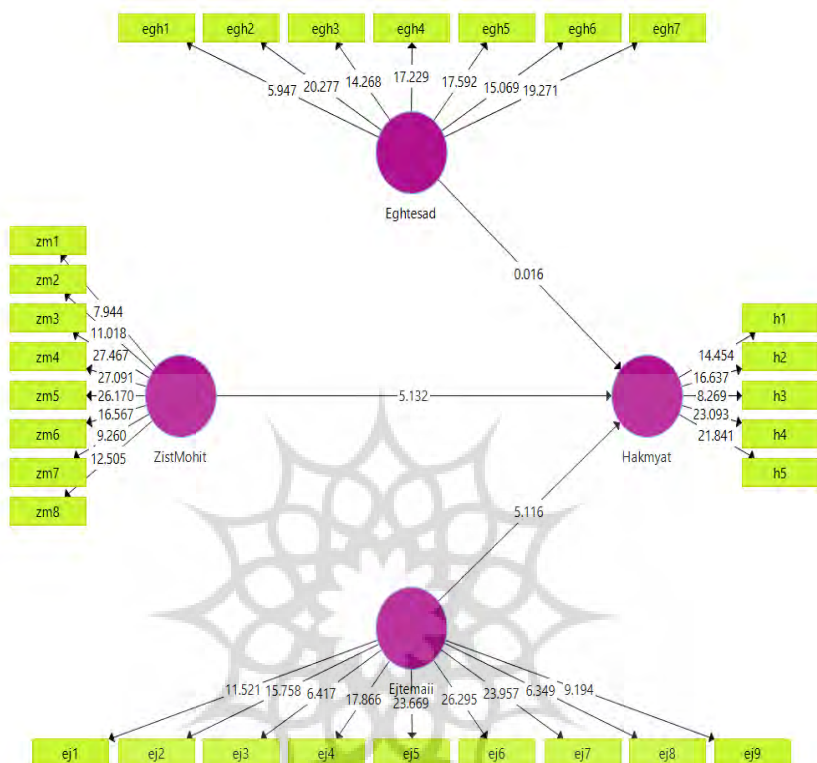
آزمون فرضیه‌ها

برای آزمون فرضیه‌های این پژوهش از مدل معادلات ساختاری واریانس محور استفاده شد. مدل معادلات ساختاری در اموس و لیززل بر اساس کواریانس انجام می‌پذیرد. اما PLS واریانس محور می‌باشد بر این اساس نتایج حاصل در دو حالت آورده شده است. در حالت اول ضرایب مسیرها مشخص شده است که نشان می‌دهد ضریب مسیر بین متغیرها چه اندازه است. ضرایب مسیر همان ضرایب بتا در رگرسیون می‌باشند. مقادیر برآورد شده برای ضرایب مسیر در مدل ساختاری برحسب علامت، مقدار و معناداری ارزیابی می‌شود. همچنین ضریب تعیین نیز مشخص است. هرچند ضریب تعیین معادل با ۰/۲۵، ۰/۵۰ و ۰/۷۵ را به ترتیب مقادیر ضعیف، متوسط و قوی قلمداد کرده‌اند با این‌وجود مقدار مطلوب آن بستگی به موضوع تحقیق از یک طرف و تعداد متغیرهای پنهان برون‌زای مربوط به آن متغیر درون‌زایی دارد که ضریب تعیین آن محاسبه شده است. یعنی هر قدر که تعداد متغیرهای برون‌زای یک متغیر درون‌زا بیشتر باشد انتظار می‌رود که ضریب تعیین آن نیز بیشتر باشد. در حالت دوم نتایج مربوط به ضرایب استاندارد Z یا (T-Value) آورده شده است که این مقدار با توجه به اینکه باید از ۱/۹۶ بیشتر یا از ۱/۹۶- کمتر باشد در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد.

نمودار ۱: نتایج در حالت استاندارد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۲: نتایج در حالت معناداری

همچنان که در بالا اشاره شد برای بررسی این فرضیه، نتایج در دوگالت استاندارد، t -value، p -value ارائه می‌شود و خروجی نرم‌افزار در دو شکل (۴-۶) و (۴-۷) به نمایش گذاشته شده است.

در ابتدا به حالت استاندارد که در آن مسیرها به وسیله‌ی ضرایب رگرسیونی یا ضریب مسیر مشخص شده‌اند اشاره شده است. معنی‌دار بودن یا عدم معنی‌داری شاخص بر اساس مقادیر t -value و p -value تعیین می‌گردد.

یافته‌های فرضیه اول

توسعه اقتصادی بر حاکمیت شهری تأثیر مثبت و معناداری دارد.

برای بررسی این فرضیه نتایج به صورت خروجی شکل‌های (۴-۱) و (۴-۲) به دست آمده است. همچنین این نتایج در جدول نیز آورده شده است.

جدول ۱۲: خلاصه نتایج فرضیه اول

نتیجه فرضیه	سطح معنی داری	مقدار تی	ضریب مسیر	تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته
رد	۰/۹۸۷	۰/۰۰۱	۰/۰۱۶	توسعه اقتصادی < حاکمیت شهری

همچنان که نتایج نشان داده است ضریب مسیر بین حاکمیت شهری و توسعه اقتصادی ۰/۰۱۶ و مقدار تی آن ۰/۰۰۱ و سطح معنی داری نیز ۰/۹۸۷ به دست آمده است. لذا با توجه به اینکه مقدار تی از ۱/۹۶ کوچک تر و سطح معنی داری نیز از ۵ صدم بیشتر است فرضیه تحقیق مبنی تأثیر حاکمیت شهری بر توسعه اقتصادی رد می شود یعنی حاکمیت شهری تأثیر مثبتی بر توسعه اقتصادی ندارد.

یافته‌های فرضیه دوم

توسعه اجتماعی بر حاکمیت شهری تأثیر مثبت و معناداری دارد.

برای بررسی این فرضیه نتایج به صورت خروجی شکل‌های (۴-۱) و (۴-۲) به دست آمده است. همچنین این نتایج در جدول نیز آورده شده است.

جدول ۱۳: خلاصه نتایج فرضیه دوم

نتیجه فرضیه	سطح معنی داری	مقدار تی	ضریب مسیر	تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته
تأیید	۰/۰۰۰	۵/۱۱۶	۰/۳۸۲	توسعه اجتماعی < حاکمیت شهری

همچنان که نتایج نشان داده است ضریب مسیر بین حاکمیت شهری و توسعه اجتماعی در شهرهایی دارد که به توسعه پایدار شهری دست می‌یابند $0/382$ و مقدار تی آن $5/116$ و سطح معنی‌داری نیز $0/000$ به دست آمده است لذا با توجه به اینکه مقدار تی از $1/96$ بزرگ‌تر و سطح معنی‌داری نیز از 5 صدم کمتر است فرضیه تحقیق مبنی تأثیر مثبت حاکمیت شهری بر توسعه اجتماعی در شهرهایی که به توسعه پایدار شهری رسیده‌اند تأیید می‌شود.

یافته‌های فرضیه سوم

حفاظت از محیط‌زیست بر حاکمیت شهری تأثیر مثبت و معناداری دارد. برای بررسی این فرضیه نتایج به صورت خروجی شکل‌های (۱-۴) و (۲-۴) به دست آمده است. همچنین این نتایج در جدول نیز آورده شده است.

جدول ۱۴: خلاصه نتایج فرضیه سوم

نتیجه فرضیه	سطح معنی‌داری	مقدار تی	ضریب مسیر	تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته
تأیید	$0/000$	$5/132$	$0/414$	حفاظت از محیط‌زیست < - حاکمیت شهری

همچنان که نتایج نشان داده است ضریب مسیر بین حاکمیت شهری و حفاظت از محیط‌زیست در شهرهایی دارد که به توسعه پایدار شهری دست می‌یابند $0/414$ و مقدار تی آن $5/132$ و سطح معنی‌داری نیز $0/000$ به دست آمده است لذا با توجه به اینکه مقدار تی از $1/96$ بزرگ‌تر و سطح معنی‌داری نیز از 5 صدم کمتر است فرضیه تحقیق مبنی تأثیر مثبت حفاظت از محیط‌زیست بر حاکمیت شهری در شهرهایی که به توسعه پایدار شهری رسیده‌اند تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری

توسعه پایدار شهری به مسئله‌ای مهم در تدوین سیاست‌های شهری و تصمیم‌گیری‌های مدیریتی تبدیل شده است. اخیراً توسعه پایدار شهری با توجه به تأثیرات منفی فعالیت‌های بشر بر محیط جهانی (به‌عنوان مثال، تغییر وضعیت آب‌وهوا) برجسته شده است. در نتیجه، شهروندان به‌طور فزاینده‌ای خواستار این هستند که دولت‌هایشان نسبت به برنامه‌ریزی و توسعه شهری با مسئولیت‌پذیری بیشتری رفتار کنند. به‌منظور پایداری، شهرهای کشورهای در حال توسعه باید ساختارهای کلی اقتصادی خود را بهبود بخشیده و فقر را کاهش دهند. پیشرفت‌ها باید بدون آسیب رساندن به محیط‌زیست یا سرمایه طبیعی شهر انجام شود و باید متمرکز بر گروه‌های مختلف اجتماعی، به‌ویژه فقیرنشین باشد. شهرداریها امروزه با مسئله‌ای به نام ناپایداری منابع مالی و درآمدی مواجه هستند. بدین معنی که درآمدهای شهرداری‌ها از بخش‌هایی فراهم می‌شود که در درازمدت اثرات سوء زیادی بر بخش‌های مختلف زندگی شهری داشته و به عملیات و فعالیت‌های جدید اقتصاد شهری وابسته است. از این‌رو از نظر پاسخ دهندگان شهرداری کاشمر نتوانسته است در رابطه با بعد اقتصادی توسعه پایدار شهری شهر کاشمر عملکرد قابل قبولی داشته باشد. دستیابی به توسعه پایدار شهری به‌منظور بهره‌برداری مناسب از منابع و ایجاد رابطه متعادل و متوازن میان انسان، اجتماع و طبیعت، هدف نهایی برنامه‌ریزان و مدیران توسعه شهری می‌باشد. در همین راستا، برنامه‌ریزان شهری به‌طور عام و برنامه‌ریزان توسعه پایدار و شهرداری به‌طور خاص باید در پی نظم بخشیدن به فضاهای شهری به لحاظ دسترسی به امکانات و توزیع مناسب آن‌ها در مناطق و بخش‌های مختلف شهری و به‌عبارت‌دیگر در پی فراهم ساختن بهترین شرایط زیست برای ساکنان شهر باشند. الگوی حکمرانی خوب نظام سیاسی با ماهیت کیفی و راهبردی در عرصه‌ی اجتماعی است. شهرداری نقش مزاحم و انحصاری خود را به نقشی راهبردی و تسهیل‌کننده می‌دهد. در پایداری محیط‌زیست توجه به عوامل هشت‌گانه فضای سبز، آلودگی خاک، آلودگی آب، آلودگی صوتی، آب و فاضلاب، مدیریت شهری، مشاغل آینده و حمل‌ونقل اهمیت بسیاری دارد. در این میان شهرداری به‌عنوان یکی از تشکلهای و ارگان‌های کارآمد در فرآیند پایداری محیط‌زیست نقشی تعیین‌کننده دارد. در بخش زیست محیطی با توجه به بررسی قوانین شهری در شهر کاشمر در حوزه محیط‌زیست، ارائه قوانین در سه حوزه آلودگی آب، آلودگی هوا و آلودگی‌های بصری در اولویت قرار گیرد. و جریمه‌های مالی برای جرائم محیط‌زیستی در شهر، مطابق با کشورهای توسعه‌یافته، در نظر

گرفته شود. در بخش اقتصادی با شفافیت و عرصه‌ی آزاد اطلاع‌رسانی، شرایط برای رقابت سالم اقتصادی و از بین بردن فساد و رانت فراهم شود تا شاخص‌های رشد اقتصادی ترقی داشته باشند. در حوزه‌ی اجتماعی با مشارکت همسان نیروهای گوناگون اجتماعی، رویه‌ها برای عدالت اجتماعی و رفع تبعیض‌های گوناگون هموار شود و همچنین با همبستگی اجتماعی و اشتراک مساعی زمینه برای توسعه‌ی پایدار فراهم شود. الگوهای سرمایه‌گذاری باید به گونه‌ای که پاسخگوی نیازهای جمعیت ساکن در مناطق و محلات شهری کاشمر باشد؛ چراکه عدم پاسخگویی به نیازهای ساکنان محروم و کمتر برخوردار و لحاظ نکردن اصل عدالت اجتماعی، ساختار اکولوژیکی انسانی و طبیعی شهر سالم مبتنی بر توسعه پایدار را بر هم خواهد زد. با توجه به اهمیت و ضرورت حیاتی و اجتناب‌ناپذیر وجود یک قانون مبتنی بر گفتمان شهروند مدار که هم حاوی الزامات فرهنگی، حقوق مدار و هم وظیفه مدار برای شهروندان باشد؛ پیشنهاد می‌شود در دستور کار سیاست‌گذاری شهروندی قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهشی جامع به بررسی و مقایسه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از نقطه نظر عملکرد حکومت‌ها و دولت‌ها در مدیریت توسعه پایدار شهری، پرداخته شود.

منابع

- احد نژاد، محسن؛ موسوی، میر نجف؛ محمدی، سمیه؛ علی پور، سمیه (۱۳۹۲)؛ نقش حکومت‌های محلی در حکمروایی خوب شهری در راستای تحقق توسعه پایدار؛ پنجمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری.
- ارجمند سیاه پوش، اسحق. (۱۳۹۴). ارزیابی متغیرهای وضعیت توسعه پایدار شهری در شهر اندیمشک و ارائه مدل متناسب. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۸(۱)، ۶۷-۸۳.
- اسلامی، غلامرضا (۱۳۹۱)؛ مواجهه با مشکلات و توسعه درون‌زا؛ صفه؛ دوره ۱۲، شماره ۳۴، ۴۱ تا ۴۷.
- اکبرپور سراسکانرود، محمد؛ رحیمی، محسن؛ محمدی، فاضل. (۱۳۹۰)؛ سنجش تأثیرات گسترش گردشگری بر ابعاد توسعه پایدار مطالعه موردی: شهرستان هشتگرد؛ فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شماره سوم، ۱۰۴-۹۳.
- امانپور، سعیده، بهمنی، حجت، اکبریان، روح اله. (۱۳۹۶). بررسی رضایت‌مندی شهروندان از متغیرهای فردی موثر بر کیفیت محیط زندگی (مطالعه موردی: مراکز محلات مسکونی شهر اهواز)، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۹، شماره ۴؛ از صفحه ۱۳۱ تا صفحه ۱۵۵.
- بحرینی، سیدحسین (۱۳۷۹). شاخص‌های ناپایداری شهری: کلید ایجاد تغییر، همایش محیط زیست و توسعه پایدار، دانشگاه تهران، مجموعه مقالات.
- بدیعی، لیلا؛ عزت پناه، بختیار و علیرضا سلطانی (۱۳۹۸). تبیین و تحلیل توسعه پایدار شهری با تأکید بر مؤلفه‌های محیطی (مطالعه موردی: شهر سنندج)، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۰، شماره پیاپی ۳۶.
- پروین، ستار، کلانتری، عبدالحسین. (۱۳۹۲). تحلیلی بر وضعیت شاخص‌های توسعه پایدار شهری در تهران. بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۴(۲)، ۳۳۳-۳۵۷.
- پورجعفر، محمدرضا و خدائی زهرا؛ شاخص‌شناسی توسعه پایدار شهری؛ ۷.

- پورغلام، هادی (۱۳۹۲)، شناخت موانع، محدودیت ها و شاخص های توسعه شهری پایدار، اولین همایش ملی جغرافیا - شهرسازی و توسعه پایدار، تهران؛
- تقوایی، مسعود و صفراآبادی، اعظم (۱۳۹۲)؛ توسعه پایدار شهری و برخی عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر کرمانشاه)؛ مطالعات جامعه‌شناختی شهری؛ دوره ۳، ۱ تا ۲۲.
- جلیلی راد، سید احمد و زهره علی‌آبادی (۱۳۹۳)؛ محیط‌زیست و رابطه آن با توسعه پایدار شهری؛ همایش ملی مهندسی عمران، معماری و مدیریت پایدار شهری، گرگان، سازمان ملی استاندارد استان گلستان.
- حاتمی نژاد، حسین؛ محمدی، روح ا... (۱۳۹۱)؛ رهیافتی به شکل پایدار شهری؛ اطلاعات جغرافیایی «سپهر»، ۲۱(۸۴-۱)، ۲-۷.
- حسین زاده، سید رضا؛ خسروی بیگی، رضا؛ سینگلدی، مصطفی و شمس‌الدینی، رضا (۱۳۹۰)؛ ارزیابی پایداری زیست‌محیطی در نواحی شهری با استفاده از فن تصمیم‌گیری چند معیاره تخصیص خطی؛ چشم‌انداز جغرافیایی (مطالعات انسانی)، سال ششم، شماره ۱۶، صص ۵۱-۱۳.
- حسینی، سید هادی؛ قدرتی، حسین و جوادیان، سید حمید. (۱۳۹۱)؛ تحلیلی بر جایگاه مشارکت شهروندان در توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی شهر سبزوار)؛ چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری.
- خاک پور، براتعلی، مافی، عزت اله، باوان پوری، علیرضا. (۱۳۸۸). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار محله‌ای (نمونه: کوی سجادیه مشهد)، جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، دوره ۷، شماره ۱۲؛ از صفحه ۵۵ الی ۸۱.
- دهبانی زاده، محمد و جواد بختیار (۱۳۹۷)؛ نقش مدیریت دولتی در توسعه پایدار (مطالعه موردی: موردی شهرستان بهمئی)؛ کنفرانس بین‌المللی مدیریت حسابداری اقتصاد و بانکداری نوین، تهران، شرکت همایش آروین البرز.
- راز دشت، عبدالله؛ یغفوری، حسین و ملکی، آفرین (۱۳۹۱)؛ مقایسه شاخص‌های پایداری شهر کوچک ده دشت با متوسط نظام شهری کشور با تأکید بر توسعه پایدار شهری؛ جغرافیایی آمایش محیط، شماره، ۱۸، ص ۱۲۵.
- زیاری، کرامت الله، زندوی، سید مجدالدین، آقاجانی، محمد، مقدم، محمد، (۱۳۸۸).
- بررسی مشارکت شهروندی و نقش آن در مدیریت شهری شهرهای کوچک، جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۷(۱۳)، ۲۱۱.

سپهوند، رضا و عارف نژاد، محسن (۱۳۹۲)، اولویت بندی شاخص های توسعه پایدار شهری با رویکرد AHP (مطالعه موردی شهر اصفهان)، مطالعات برنامه ریزی شهری، دوره اول، شماره اول، صفحات ۵۹-۶۳؛ ۱۳.

سپهوند، رضا؛ عارف نژاد، محسن، اولویت بندی شاخص های توسعه پایدار شهری با رویکرد تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی گروهی (مطالعه موردی در شهر اصفهان)، سال ۱۳۹۲، مطالعات برنامه ریزی شهری، صفحه ۴۵.

سعیدنیا، احمد. (۱۳۸۳). کتاب سبز شهرداری ها، دوره ۱۱، مدیریت شهری، تهران: انتشارات سازمان شهرداری ها.

سلطانی نژاد، احمد؛ اسلامی، محسن؛ راستگو، محمد زمان (۱۳۹۵)؛ فناوری اطلاعات و ارتباطات پیشرفته و تحول مفهوم حاکمیت شهری در روابط بین الملل؛ جستارهای سیاسی معاصر، ۱۹(۷)، ۸۵-۱۱۴.

شاهسواری، زهره؛ قیومی، عباسعلی؛ عطایی، مجتبی (۱۳۹۶)؛ ارزیابی رابطه‌ی توریسم فرهنگی و مذهبی با توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهرری)؛ مدیریت فرهنگی، ۱۱(شماره ۱ (پیاپی ۳۶ و ۳۵))، ۱۰۵-۱۱۹.

شرزهای، غلامعلی؛ ماجد، وحید (۱۳۹۰)؛ تأمین مالی پایدار شهر؛ چگونگی تأمین مالی به منظور توسعه پایدار شهری؛ مدیریت شهری، ویژه‌نامه بهار و تابستان، دوره ۹، صص ۲۹۹ تا ۳۱۵.

شریفی شیمین علیا، مهدی؛ سرور زاده، کوروش. (۱۳۹۵)؛ برنامه‌ریزی توسعه منطقه یک شهر تهران در راستای توسعه پایدار؛ پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد صفاشهر.

شکور، علی؛ عبدالله زاده فرد، علیرضا و محمدی، زهرا (زمستان ۱۳۹۶)؛ تأثیر منظر رود کناره‌های شهری در توسعه پایدار نمونه موردی رودخانه سلطان‌آباد شیراز، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال هشتم، شماره ۳۱، مردادشت.

شیعه، اسماعیل. (۱۳۸۲). لزوم تحول مدیریت شهری در ایران. جغرافیا و توسعه.

(۱)۱، ۳۷-۶۲.

صمدیار، حسن و الهی، آتنا (۱۳۹۶)؛ به‌کارگیری مدیریت نوین دولتی در استقرار توسعه پایدار و بهره‌گیری از الگوهای کارآفرینی؛ سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و مهندسی صنایع، تهران، دانشگاه مقدس اردبیلی.

صیدبیگی، صادق، سرور، رحیم، فرجی راد، عبدالرضا. (۱۳۹۷). نقش مدیریت شهری در توسعه فرهنگ شهر و شهرنشینی (مطالعه موردی: شهر ایلام). نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۱۰(۳)، ۲۸۹-۳۰۴.

عساران خانرودی، اکرم؛ منظم اسماعیل پور، علی؛ رحیمی، حسین (۱۳۹۷)؛ بررسی شاخص فرهنگی توسعه پایدار شهری در کلان شهر مشهد؛ پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا، دانشگاه پیام نور، مرکز مشهد.

علیزاده، فاطمه و فتحی، محمدحسین (۱۳۹۷)؛ تحلیلی بر ارتباط اصل حاکمیت شهری با مفهوم توسعه پایدار، از منظر حقوق بین الملل محیط زیست؛ کنفرانس بین المللی امنیت، پیشرفت و توسعه پایدار مناطق مرزی، سرزمینی و کلان شهرها، راه کارها و چالش ها با محوریت پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، تهران، دانشگاه افسری امام علی (ع).

غفاری، سید رامین و خاطری فرامانی، میترا. (۱۳۹۸)؛ تأثیر حمایت های دولتی در توسعه پایدار روستایی در روستاهای شهرستان شاهین شهر و میمه استان اصفهان؛ ششمین کنفرانس بین المللی نقد و واکاوی مدیریت در هزاره سوم، مشهد، موسسه علمی فرهنگی آپادانا با همکاری مراکز علمی دانشگاهی.

فنی، زهره (۱۳۹۳)؛ توسعه، پایداری و جهانی شدن؛ چاپ دوم؛ تهران: انتشارات مرکز ملی جهانی شدن.

قره داغی، مهدیه؛ جاودان، مجتبی؛ کیامهر، رامین؛ احدنژاد روشتی، محسن (۱۳۹۶)؛ ارزیابی نقش مجموعه تفریحی-گردشگری دریاچه شهدای خلیج فارس در راستای دستیابی به توسعه پایدار شهری تهران؛ پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی؛ دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان.

لطفی، حیدر، عدالت خواه، فرداد، میرزایی، مینو، وزیرپور، شب بو. (۱۳۸۸). مدیریت شهری و جایگاه آن در ارتقا حقوق شهروندان. نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۲، شماره ۱؛ از صفحه ۱۰۱ تا صفحه ۱۱۰.

متقی، افشین؛ قربانی سپهر، آرش؛ سلطان محمدی، زهرا (۱۳۹۸)؛ واکاوی نقش دولت های محلی در توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: شهرهای ایران)؛ نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۱۱(۴)، ۳۴۹-۳۲۵.

محیط آرا، محمد، ملک حسینی، عباس، شمس، مجید. (۱۳۹۷). الگویی راهبردی از محله

پایدار شهر اسلامی - ایرانی (محلّه بنیاد شهر قم). نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۳۸۱-۳۶۱، (۳)۱۰.

مرادی مکرّی، سیاوش؛ حیدری کیا، مریم (۱۳۹۷)؛ تحلیل مدیریت شهری و نقش آن در توسعه پایدار شهری مطالعه موردی شهر اسدآباد؛ جغرافیا و روابط انسانی؛ ۱(۱)، ۹۸-۱۱۵.

نظم فر، حسین؛ ویسیان، محمد و محمدی حمیدی، سمیه (۱۳۹۷)؛ بررسی و سنجش پایداری اجتماعی شهری با استفاده از مدل کوپراس و نرم افزار لیزرل مطالعه موردی شهر اردبیل؛ مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۹، شماره پیاپی ۳۳.

References

Adit ,T.S. (2003).Economic analysis of corruption: a survey
EconomicJournal,113: 632.

Barton, H., Grant, M., & Guise, R. (2003). *Shaping neighbourhoods: a guide for health, sustainability and vitality*. Taylor & Francis.

Carayannis, E. G., Campbell, D. F., & Efthymiopoulos, M. P. (Eds.). (2018). *Handbook of cyber-development, cyber- democracy, and cyber-defense* (pp. XXIV-1089). New York: Springer.

Carr, R.K & et al (1964). *American Democracy in Theory and Partice*, NewYork: Holt, Rinehart and Winston Caulfield .development. Sustainable Development, 13:228:338.

Dresner's, S., Church, R., Hecox, W., & Edwards, A. (2008). Sustainable development: oxymoron? Or opposed by morons. *Sustainable Development-EV*, 141.

Fuseini, I. (2016). *Urban governance and spatial planning for sustainable urban development in Tamale, Ghana* (Doctoral dissertation, Stellenbosch: Stellenbosch University)

Hall, P. (1993). *Toward Sustainable. Livable and Innovative*

Cities for, 21.

Hassan, A. M., & Lee, H. (2015). Toward the sustainable development of urban areas: An overview of global trends in trials and policies. *Land Use Policy*, 48, 199–212.

Haughton, G. (1997). Developing sustainable urban development models. *Cities*, 14(4), 189-195.

Leman, E., & Cox, J. E. (1991). Sustainable urban development: strategic considerations for urbanizing nations. *Ekistics*, 58, 216-224.

Luke, T. W. (2005). Neither sustainable nor development: reconsidering sustainability in development. *Sustainable development*, 13(4), 228-238.

Lynch, A. J., Andreason, S., Eisenman, T., Robinson, J., Steif, K., & Birch, E. J. (2011). Sustainable Urban Development Indicators for the United States, Report to the Office of International and Philanthropic Innovation, Office of Policy Development and Research, US Department of Housing and Urban Development. Penn Institute for Urban Research, Philadelphia.

Mensah, J., & Casadevall, S. R. (2019). Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review. *Cogent Social Sciences*, 5(1), 1653531.

Rasoolimanesh, S. M., Badarulzaman, N., Abdullah, A., & Behrang, M. (2019). How governance influences the components of sustainable urban development?. *Journal of Cleaner Production*, 238, 117983.

Robinson, M. and D. Picard (2014). "Tourism, culture and sustainable development", *Journal of cultural Heritage*, 11(3): 32-43.

Rydin, Y. (2012). *Governing for sustainable urban development*. Routledge. Sachs, J. D. (2012). From millennium development goals to sustainable development goals. *The Lancet*, 379(9832), 2206–2211.

Stead, D. (2016). Key research themes on governance and sustainable urban mobility. *International journal of sustainable transportation*, 10(1), 40-48.

World Commission on Environment and Development (WCED). (19 87).
Our common future. Oxford University Press.

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی